

Nr 39.

Ankom till Riksdagens kansli den 16 april 1912 kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om utarbetande af förslag till lag i syfte att jord, som förvärfvats enligt bestämmelserna i 76 § af lagen den 20 juni 1879 om dikning och annan afledning af vatten, må göras gravationsfri.

Närvarande: herrar Widén, Håkanson, Söderbergh, Stärner, Bergendahl, Alexanderson, Trana, Gezelius, Rogberg, Pettersson i Södertälje, Olsson i Broberg, Olsson i See, Pettersson i Bjälbo, Igel, Persson i Norrköping och Cederborg.

Uti en inom Första kammaren väckt motion, nr 45, hvilken *Motionen.* blifvit hänvisad till lagutskottet, har herr *August Bellinder* hemställt, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära utarbetande af förslag till lag i syfte, att jord, som förvärfvats enligt bestämmelserna i 76 § af lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 juni 1879, må göras gravationsfri.

Till stöd härför har motionären anført följande:

»Enligt 76 § i gällande dikningslag äger jordägare rätt att fritaga sig från delaktighet i kostnader för vattenafledningsföretag genom att till de öfriga delägarna i företaget afstå jord, som i värde motsvarar den jordförbättring, han vunnit genom företaget.

Tydligt är, att ändamålet med nämnda bestämmelse vinnes endast, om den jord, som tillfaller öfriga delägare i företaget, blir

fri från inteckningar, som besvära den fastighet, hvarifrån jorden utbrutits. Lagens mening torde äfven ha varit denna, då utbrytningen i själfva verket är ett slags ägoutbyte och icke någon af-söndring af den beskaffenhet, som afses i lagen om jordafsöndring.

Kommer den utbrutna jorden icke att vara gravationsfri, kunna de, som erhålla densamma, aldeles gå miste om hvarje ersättning, i de fall nämligen, att jorden är till sitt fulla värde intecknad. Någon orätt gentemot inteckningshafvare kan det icke vara tal om genom att anse jorden gravationsfri, alldenstund de fastigheter, hvarifrån utbrytningen skett, blifvit förbättrade genom företaget och förbättringens värde just motsvarar värdet af den utbrutna marken.

Emellertid har det visat sig, att dylik jord icke ansetts vara gravationsfri. Sedan densamma blifvit lagfaren, har den i lagfartsprotokoll och lagfartsbok antecknats som en särskild fastighet med åtkomsten ledande till det hemman, hvarifrån utbrytning skett. I följd häraf har domaren ansett sig böra i gravationsbeviset öfver den utbrutna marken upptaga alla inteckningar, som tagits i stamhemmanet före utbrytningen. Likaledes har det visat sig vid exekutiv auktion å den utbrutna marken, att innehafvare af dylika inteckningar bevakat desamma och sökt samt fått sig af auktionsförrättaren tillerkänd utdelning ur köpeskillingen. På anförda skäl torde det genom positiv lagbestämmelse böra fastslås, att mark, som enligt 76 § dikningslagen skall afstås, tillfaller öfriga delägare gravationsfri. Detta kan tänkas ske under den formen, att den, som förvärfvat dylik mark, må kunna inför häradsrätten styrka, att den tillfallit honom enligt 76 § dikningslagen, samt få detta förhållande antecknad i lagfartsprotokoll och lagfartsbok. Sedan sådan anteckning skett, skulle jorden anses fri från inteckningar, som förut besvärat densamma. Anteckningarna i lagfartsprotokollet och lagfartsboken torde vara nödvändiga för att domaren skall ha erforderlig ledning vid gravationsbevisets upprättande.»

*Utskottets
yttrande.*

Det spörsmål, som i förevarande motion beröres, har varit föremål för öfvervägande såväl tidigare inom Riksdagen som af de senaste vattenrätts- och dikningslagskommittéerna. I sitt den 17 december 1910 afgifna gemensamma betänkande med förslag till vattenlag m. m., hafva kommittéerna i förslaget till vattenlag under 5 kap. 56 § i anslutning till föreslagna bestämmelser om utbrytning

af mark i följd af jordägares afsägelse af båtnad af torrlägningsföretag, hemställt om ett stadgande af följande lydelse:

»Mark, som i den ordning ofvan sägs varder utbruten, vare fri från ansvar för in-teckningar och andra gravationer i den fastighet, hvarifrån utbrytningen ägt rum.»

Beträffande grunderna till detta stadgande anfördes i motiven följande:

»Huruvida den mark, som i följd af båtnadsafsägelse varder utbruten, svarar för in-teckningar i den fastighet, hvarifrån utbrytningen ägt rum, har varit föremål för delade meningar. Så omför-mäldes i en vid 1894 års riksdag inom Andra kammaren väckt motion, hurusom i gravationsbevis angående dylika utbrutna lägenheter stundom stamhemmanets in-teckningar upptoges såsom besvärande jämväl lägenheten. Af detta och andra skäl hemställdes i motionen om skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utarbetande af lagbestämmelser i den riktning, att jord af ifrågavarande beskaffenhet kunde frigöras från in-teckning för fordran, vidlådande stamhemmanet, utan hinder däraf att in-teckningshandling ej förededes i hufvudskrift.

I sitt utlåtande öfver berörda motion anförde lagutskottet bland annat: utbrytningen af den jord, som motsvarade den genom ett vattenafledningsföretag för viss fastighet vunna förbättringen, kunde betraktas såsom ett särskildt slag af ägoutbyte i det afseende, hvarom här vore fråga, fullt likartadt med öfriga slag däraf. På samma sätt som vid ägoutbyte enligt gällande skiftesstadga ett hemmans ägovidd kunde komma att minskas därigenom, att detsamma genom ägoutbytet tillades en mindre areal, hvilken i godhet och värde motsvarade den större areal, som därvid frånginge hemmanet, och således hemmanet oakadt denna förändring i areal i sin helhet förblefve till värdet oförändradt, erhöle vid ett vattenafledningsföretag den ur samfälligheten utträdande i utbyte mot den jord, han afträdde, jordförbättringen å sin behållna jord i värde motsvarande det, som den afträdde jorden ägde före vattenafledningsföretaget, och värdet å hans hemman i dess helhet underginge icke någon förändring genom hans underlåtenhet att i företaget deltaga och den däraf förorsakade utbrytningen af jord, som motsvarade jordförbättringens belopp. Lika litet som vid det förra slaget af ägoutbyte in-teckningshafvarne i det hemman, som finge sina ägor till arealen minskade, kunde sägas lida någon kränkning i sin rätt

eller påstå sig hafva bibehållit inteckningssäkerhet i den större areal, som frångått den intecknade fastigheten, lika litet kunde inteckningshafvarne i det hemman, hvars ägare ej deltog i ett sjösänkingsföretag, anses lida någon rättsförlust därigenom, att från detta hemman af den förbättrade jorden utbrutits den jordareal, som motsvarade förbättringen genom vattenafledningsföretaget, eller hafva någon inteckningsrätt i den särskilda lägenhet af den yppersta frälsenatur, som af den utbrutna jorden bildats och som icke vidare hade något sammanhang med det hemman, hvarifrån det utbrutits. Inteckningarna i det hemman, hvars ägare ej deltog i vattenafledningsföretaget, vore fastställda i hemmanet, och detta underginge från synpunkten af inteckningshafvarnes rätt icke någon förändring genom utbrytningen af den nybildade lägenheten, enär hemmanet sådant oaktadt fortfarande hade samma värde som före vattenafledningsföretaget. På nu anförda grunder hölle utskottet före, att enligt gällande lag lägenheter, hvilka till följd däraf att stamhemmanets ägare vägrat ingå i vattenafledningsföretag utbrutits från stamhemmanet, vore fria från de inteckningar, som besvarade detta. Då utskottet således ansåge den ifrågasatta lagändringen icke vara behöflig, hemställdes, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Denna hemställan bifölls af Riksdagen. Från den debatt, som föregick kamrarnes beslut härom, är emellertid att anteckna, hurusom flera därvid uppträdande landtdomare förklarade sig anse frågan om de utbrutna lägenheternas ställning till stamhemmanets inteckningar vara så tvifvelsam, att enligt deras förmenande en domare ej kunde underlåta att i gravationsbevis angående en dylik lägenhet upptaga sagda inteckningar.

Till förekommande af ovisshet för framtiden hafva kommittéerna, som till fullo dela den i ofvanberörda utskottsutlåtande såsom riktig angifna tolkningen af gällande lag, ansett ett uttryckligt stadgande i förevarande hänseende böra i nya lagen intagas.»

Riktigheten af den uppfattning om innebörden af nu gällande lag i förevarande ämne, som sålunda uttalats af 1894 års lagutskott samt af vattenrätts- och dikningslagskommittéerna, synes utskottet icke kunna betviflas. Äfven om, såsom motionären uppgifvit, denna uppfattning någon gång i rättspraxis icke vunnit erkännande, torde dock efter det kommittéernas förslag framlagts någon ytterligare utredning i frågan icke erfordras.

Vid sådant förhållande och då, såsom förut nämnts, i kommittéernas förslag jämväl upptagits just sådana bestämmelser, hvilkas utarbetande motionärens framställning afser, synes någon åtgärd från Riksdagens sida för närvarande icke behöflig.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 april 1912.

På lagutskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.
